

Taksim Direniş ve Haziran İsyanı Dersleri
2013-07-04 15:33:00

Polisin, Taksim Gezi Parkı'ndaki ağaçların kesilmesine ve bu alana, Topçu Kışlası denen ne idüğü belirsiz bir tarihsel anıtın ve bir AVM'nin inşa edilmesine karşı çıkan çevreci gruplara saldırması üzerine 31 Mayıs-1 Haziran'da patlak veren ve ardından dalga dalga tüm ülkeye yayılan gösteriler, gözle görülür bir durulma göstermeksizin devam ediyor. Türkiye tarihinde daha önce görülmedik nitelik ve genişlikte bir halk hareketi ile karşı karşıya bulunduğumuz ve bu hareketin bundan sonraki gelişim rotasının, ülkenin siyasal jeografisini önemli ölçüde etkileyeceğini ve dahası Ortadoğu'daki siyasal dengeyi etkileme potansiyeli taşıdığını söylemek bir abartı sayılmamalıdır. Türkiye'nin, aralarında ülkenin en büyük illerinin de bulunduğu 80'e yakın ilinde, toplumun özellikle alt ve orta katmanlarından milyonlarca insanın katıldığı ve herhangi bir siyasal özne ya da örgüt tarafından yönetilmeyen bu eylemlerde şimdiye kadar 3 gösterici polis saldırısı sonucu yaşamını yitirirken, - Türk Tabipleri Birliği'nin 6 Haziran tarihi itibarıyla verdiği rakamlara göre- 47'si ağır olmak üzere 4,355 gösterici de yaralandı. Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın göstericileri hedef alan kaba ve çirkin açıklama, hakaret ve tehditleri ve polisin yaygın şiddeti, şimdiye değin hareketin gerilemesi ve durulmasına değil, tam tersine daha da alevlenmesine ve genişlemesine yardımcı oldu.

Yaşanan eylemlilik öncelikle, siyasal iktidarı eline geçirmiş olan gerici-İslamcı burjuvazinin şefi R. Tayyip Erdoğan'ın, Gezi Parkı'na ve genel olarak Taksim Meydanına ilişkin planlarına ve bu planların keyfi ve anti-demokratik bir

tarzda yaşama geçirilmesine bir tepki olarak başladı ancak neredeyse ilk günden başlayarak bu çerçeveyi aştı. Hızla başka illere ve büyük kentlerin değişik semtlerine yayılan kitle hareketi daha ilk günlerden başlayarak, bir bütün olarak AKP hükümetinin uygulamalarına, yani onun toplumu bir cendereye sıkıştırma girişimlerine, keyfi, anti-demokratik ve hatta diktatoryal yönelimine ve özellikle de toplumun geniş kesimlerinin yaşam tarzını yönlendirme çaba ve dayatmalarına bir itiraz biçimini aldı. Bu gösterilere, başta AKP'ne mesafeli duranlar olmak üzere milyonlarca işçi, emekçi, genç, öğrenci, serbest meslek sahibi, aydın, sanatçı, spor kulüpleri taraftarları, Alevi emekçileri, LGBT bireyleri vb. katıldı. Bu eylemler, sadece gerici-İslamcı burjuvazinin şefinin herkesi hiçe sayan ve onlara tepeden bakan tutumuna genel bir demokratik tepki olmakla kalmıyor henüz çok açık ve bilinçli bir biçimde olmasa da toplumun alt katmanlarının -kentsel dönüşüm adına yaşam alanlarının yok edilmesine, HES'ların kurulması yoluyla su kaynaklarının ve doğal çevrenin kirletilmesine karşı itirazlarda olduğu gibi- kendi öz taleplerini yansıtmalarına da tanık oluyor. Gösterilerin bu momentumunu yitirmeden sürmesi halinde bu talepler daha net ve keskin bir biçimde dile getirilebilir ve kitle hareketi daha da radikalleşebilir işçi sınıfının daha büyük bölümlerinin, kendi sınıfsal talepleriyle alana inmesine yol açabilir vb. Yani bu hareket, AKP'nin rejimi, önceki yarı-askeri diktatörlükten nitelik olarak pek de farklı olmayan ve İslami bir tabana dayanan bir Sünni diktatörlüğe dönüştürme yolundaki çabalarına ve bu hükümet eliyle yürütülen neo-liberal sömürü ve yağma politikasına ve onun sonuçlarına karşı kesin tavır alan bir hareket haline gelebilir. Bu ise, ister istemez bugünkü birleşik direniş cephesinde bazı çatlamaların meydana gelmesi ve varolan düzeni ufak-tefek rötüşler yaparak sürdürmekten yana olanlarla devrimci-demokratik bir iktidar kurulmasından yana olanlar arasında oluşacak bir ayrışma ile elele gidecektir.

Ancak, Türkiye halkının ve gençliğinin hepimizi sevindiren, ama aynı zamanda şaşırtan, hatta gafil avlayan bu dirilişine rağmen süreç bu doğrultuda ilerlese de onun bir devrimci duruma doğru evrilme olasılığı konusunda bir öngöründe bulunmak çok zor. Bu bağlamda Türkiye devrimci hareketinin ideolojik ve

örgütsel tükenmişliği ve önemli bir bölümünün Kürt ulusal hareketinin peşinden sürükleniyor olması, güçlü bir devrimci ve sınıfsal sendikal hareketin olmayışı ve sendika bürokrasisinin ihanetine de bağlı olarak varolan sendikaların daha da küçülmüş olması, zaten doğası gereği Batı'nın kentli emekçi sınıflarını peşinden sürüklemeye yetisine sahip olmayan Kürt ulusal hareketinin, genel olarak devletle ve özel olarak AKP gericiliğiyle uzlaşma stratejisi izliyor olması gibi olumsuz rol oynayan subjektif faktörlerin varlığı biliniyor. Öte yandan AKP hükümetleri döneminde yaşanan ekonomik büyümeye rağmen gelir dağılımının giderek bozuluyor olması, ekonomide son iki yılda yaşanan daralma, hükümetin Kürt-Türk sorununun çözümü konusunda takındığı fırsatçı ve şovenist tutum, işçi sınıfının kazanılmış haklarına saldırılar, taşeron ve güvencesiz işçiliğin yaygınlaştırılması, halk muhalefetine uygulanagelen terör, hükümetin Alevi halkını açıkça hedef alan Sünni-gerici rotası, yürütülmekte olan ve Türkiye'yi Ortadoğu'da doğrudan sıcak bir savaşın içine çekme olasılığını taşıyan maceracı-yayılmacı dış politika, açgözlü yeni İslamcı burjuvazinin yağma kapitalizminin halk katında yol açtığı tepkiler ve burjuva muhalefet partilerinin bu tepkileri karşı-devrimci/reformist kanallara akıtma kapasitesinden yoksunluğu vb., Türkiye'nin görünür gelecekte bir siyasal istikrara kavuşamayacağını, yani yaşanan eylemliliğin objektif zemininin ortadan kalkmayacağını gösteriyor.

Burada adigeçen kitle hareketinin toplumsal bileşimine de kısaca değinmek gerekiyor. Eldeki veriler ve yapılan gözlemler/ araştırmalar, bu gösterilere katılanların büyük çoğunluğunun genç ya da çok genç olduklarını gösteriyor. Göstericilerin büyük çoğunluğunun genç olması, onların sınıf-dışı bir nitelik taşıdığı anlamına gelmiyor elbet. Bu gençlerin bir bölümü iyi eğitim almış ve görece yüksek maaş ve ücretlerle çalışan ve yanlış olarak orta sınıflar olarak nitelenen beyaz yakalıları olmakla birlikte, çoğunluğu genç işçiler ve işsizler, kamu emekçileri, -işçi ve kamu emekçi ailelerinin çocukları olan- öğrenciler ve varoş gençliği. Bu kitle içinde Alevi kökenli genç insanların ve genç kadınların da önemli ölçüde temsil edildiği anlaşıyor. Gözlemler ve araştırmalar bu gençliğin büyük çoğunluğunun daha önce böylesi eylemlerde yer almadığını ve bu anlamda apolitik olduğunu gösteriyor. (1) Ama gerek Türkiye deneyiminin ve gerekse genel olarak devrimci süreçler yaşayan ülkelerin deneyimlerinin göstermiş olduğu gibi, devrimci ortamlarda insanların siyasal eğitimi, normal zamanlarda olduğundan yüz kat, bin kat daha hızlı bir tempoda gerçekleşir.

Bu kuralın, sözkonusu gösterilerde de işlemekte olduğu, savaşım içinde Türk milliyetçiliği, homofobi, erkek şovenizmi gibi önyargıların kırılmakta ve dayanışma, yardımlaşma, yoldaşlık, paylaşım gibi değerklerin hızla yaygınlaşmakta olduğu görölmektedir.

Bazıları, özellikle Kürt ulusal hareketinin sözcüleri bu eylemlere milliyetçi ve Kemalist eğilimli CHP tabanının, İşçi Partililerin/ TGB'lilerin ve diğer ulusalcıların, hatta yer yer MHP'li gençlerin katılması ve yer yer bu grupların sloganlarının duyulması ve sembollerinin göze çarpmasının ya da bazı göstericilerin Türk bayrakları taşıması, hatta bazan milliyetçi marşlar söylemesinin, sözkonusu kitle hareketinin niteliğini sorgulamayı ve ondan uzak durmayı gerektirdiğini savundular. (2) Böyle bir yaklaşım yüzeysel ve hatalıdır. Herşeyden önce, İşçi Partisi/ TGB vb. grupların bu kitle hareketi içindeki yeri abartılmamalıdır. Nitekim eylemlerin ilk günlerinde hemen göze çarpan bu grupların adları, daha sonraki günlerde daha az duyulur olmuştur. İkincisi, ekonomik sıkıntılara, hak yoksunluğuna, keyfi yönetime, doğanın ve çevrenin yıkımına, aşağılanmaya ve dıştalanmaya karşı çıkan bir kitle hareketinin bugünkü Türkiye koşullarında Kemalizm ve Türk milliyetçiliğinin bayrağı altında toplanması olanaksız değilse de çok zordur.

Kaldı ki geniş kitlelerin katıldığı ve Haziran isyanı gibi çok sayıda insanın ilk kez katıldığı eylemlerde zaman zaman burjuva, hatta gerici sloganların atılmasında, böylesi sembollerin yer yer öne çıkmasında şaşırtıcı bir yan yoktur. Hatta, Türkiye gibi burjuva milliyetçiliğinin etkisinin hayli yaygın olduğu bir ölkede bunun böyle olmasının nesnelerin doğası gereği olduğunu bile söyleyebiliriz. Burada, 15-16 Haziran 1970'de gerçekteşen ve iki günboyunca İstanbul ve İzmit'i özgürleştiren büyük işçi direnişinde de işçilerin yer yer Türk bayrağı taşıdıkları ve hatta bazan ordu yanlısı sloganlar attıklarını, ama bu hususun, adıgeçen eylemin devrimci bir nitelik taşımasına engel olmadığını anımsayabiliriz. Demek ki asıl önemli olan, sözkonusu kitle

hareketinin OBJEKTİF OLARAK devrimci bir nitelik taşıyıp taşımadığı, yani bugün Türkiye'de baş düşman konumunda bulunan AKP gericiliğini zayıflatıp zayıflatmadığıdır. Lenin'in, İrlanda'da 1916'da patlak veren Paskalya Ayaklanması'nı bir 'darbe', bir 'küçük burjuva hareketi' olarak niteleyen Radek'i eleştirirken söylediği şu sözler Haziran isyanı için de geçerlidir:

Toplumsal devrimin, sömürgelerde ve Avrupa'da ayaklanmalar olmadan, bütün önyargılarıyla küçük-burjuvazinin bir kesiminin devrimci patlaması olmadan, siyasal bakımdan bilinçsiz olan proleter ve yarı-proleter yığınların, toprakbeyliği, kilise, krallık boyunduruğuna karşı, ulusal vb. boyunduruğa karşı hareketi olmadan düşünülebileceğini sanmak, toplumsal devrimi reddetmektir. Bu bir ordunun belirlenmiş bir noktada mevziye girerek biz sosyalizmden yanayız' ve bir başka ordunun da bir başka noktada saf tutarak biz emperyalizmden yanayız' diyeceğini ve o zaman toplumsal devrim olacağını sanmak olur! Ancak böylesine ukalca ve gülünç bir görüş açısından hareket ederek İrlanda ayaklanmasına darbe' diye sövülebilirdi...

Avrupa'da sosyalist devrim bütün ezilenlerin ve hoşnutsuz ögelerin yığın savaşımının patlak vermesinden başkibir şey olamaz. Küçük-burjuvaziden ve bilinçsiz işçilerden ögeler, bu devrime kaçınılmaz olarak katılacaklardır -bu katılma olmadanyığın savaşılanağı değildir, hiç bir devrim olanaklı değildir- ve, bu ögeler aynı şekilde kaçınılmaz olarak harekete kendi önyargılarını, gerici özelemlerini, zaafılarını ve yanlışlıklarını da getireceklerdir. Amanesnel olarak bunlar sermaye saldıracaklardır, ve dağınık, uyumsuz, karmakarışık, ilk bakışta birlikten yoksun bu yığın savaşı nesnel gerçeğini ifade eden devrimin bilinçli öncü birliği, ilerici proleterya, bu yığınları birleştirip onlara yön verebilecek, iktidarı alabilecek, bankaları ele geçirebilecek, (değişik nedenlerden olmakla birlikte!) herkesin nefret ettiği tröstleri mülksüzleştirecek ve tamamı burjuvazinin devrilmesi ve, sosyalizmin zaferini sağlayacak olan başka kesin önlemleri alacaktır. Bu zafer de, kendini hemen küçük-burjuva posadan temizleyecek' değildir. . . (Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı Üzerine Bir Tartışmanın Özeti, Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, Ankara, Sol Yayınları, 1989, s. 209-10)

Haziran isyanının niteliksel bakımdan daha ileri bir konuma erişememesi, giderek sönümlenmesi ve herhangi bir somut ve formel kazanım edinmeden sona ermesi, hesaba katılması gereken bir olasılıktır. Ancak bunun böyle olması günlerdir sokaklara ve meydanlara dökülen, TOMA'lara, biber gazına, basınçlı suya karşı direnen ve polise karşı uzun ve inatçı sokak savaşları veren gençliğin ve halkın yenilmiş olacağı ve Türkiye'nin bu eylemlerin başlamasından önceki tarihe ve duruma geri döneceği anlamına gelmez. Böylesi süreçlerde, ezilen ve sömürülen kitlelerin edinmiş oldukları özgüven ve kavga deneyimi, onların bir sonraki raundda daha güçlü bir biçimde savaşım arenasına atılabileceğini ve atılacağını gösterir. Gerici-İslamcı burjuvazinin, ezilen ve sömürülen sınıflara ve katmanlara giydirmeye çalıştığı deliceketinin yırtılıp atılmış ve sessizlik ve suskunluk ortamının kırılmış olması, Haziran isyanının en büyük kazanımıdır.

DİPNOTLAR

(1)İstanbul Bilgi Üniversitesi öğretim elemanları Esra Ercan Bilgiç ve Zehra Kafkaslı tarafından hazırlanan ve elektronik ortamda 3,000 direnişçi ile yapılan anketin sonuçlarına göre, eylemlere katılanların yüzde 63.6'sı 19 ila 30 yaşları arasında. Bu direnişçilerin yüzde 53.7'si daha önce hiç bir kitlesel

eyleme katılmamış ve yüzde 70'i ise kendini hiç bir siyasi partiye yakın hissetmiyor. Ancak, İstanbul'daki, hatta Gezi Parkındaki göstericileri esas alarak yapıldığı anlaşılan bu anketin sonuçlarının Türkiye geneli için tümüyle geçerli olmayabileceği unutulmamalı.

(2) BDP Grup Başkanvekili İdris Baluken 3 Haziran'da, Taksim'deki olayları değerlendirirken Taksim Gezi Parkı'ndaki protestonun başlangıçtaki amaçlarından saptığını söylemiş ve sözlerini şöyle sürdürmüştü:

Dönüşen bu eylemlilikler ekolojik yıkıma karşı olmak, daha fazla demokrasi, daha fazla özgürlük talep etmek, karar süreçlerinde halkın katılımcı yaklaşımını gözönünde bulundurmak yerine Türkiye'de toplumu esaret altında tutan güç odaklarının rövanşist yaklaşımlarına rövanşist karşılışmalarına doğru evrilmektedir...

BDP olarak hiçbir sebep ve durumda biz bu ırkçı, ulusalcı, cinsiyetçi, tekçi, militarist kesimlerle yanyana durmayacağımızı tekrar ifade etmek istiyoruz. (BDP'li Baluken: Statükoyu güçlendirecek imgeler protestoların başat özneleri, Star, 3 Haziran 2013)

Ancak KCK adına 5 Haziran'da yapılan açıklama, ulusal hareketin daha doğru bir tutuma evrildiğini gösteriyor. Bu açıklamada, diğer şeylerin yanısıra şöyle deniyordu:

Türkiye’de haksızlıklara, anti-demokratik uygulamalara ve faşizan baskılara karşı demokratik refleksin Kürt Özgürlük Hareketiyle birleştirilmesi demokratik dönüşümü sağlayacak önemli sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Hedef, demokratik Türkiye yolunda her bakımdan dayatıcı olmak ve toplumun demokratik iradesini ortaya çıkarmak olmalıdır. Bu çerçevede Türkiye’de açığa çıkmış olan dönüştürücü ve çok önemli demokratik irade ile Kürdistan Özgürlük Mücadelesi’nin üstüne düşen görev, ortaklaşarak Kürt sorununun çözümü ve Türkiye’yi her türlü baskı ile şiddetten arındırarak demokratik Türkiye’yi yaratmak için omuz omuza mücadele etmektir. (KCK: Gezi direnişi yeni bir Türkiye mesajıdır, ANF, 5 Haziran 2013) Evet KCK’nın bu açıklaması olumlu bir nitelik taşıyor. Ne var ki, Kürt ulusal hareketinin uzun bir süredir, yani en azından 1999’dan bu yana, önce askeri klikle ve son yıllarda da AKP gericiliğiyle bağlaşma politikası izlediği biliniyor. Ve bu gerici bağlaşma politikasını Türkiye’yi Ortadoğu’nun en güçlü ülkesi yapma ve Türk burjuva devletinin yayılmacı ve emperyal politikalarına destek verme/ payanda olma perspektifiyle sürdürdüğü ve pazarlamaya çalıştığı da. Dolayısıyla, 5 Haziran tarihli açıklamada dile getirilen bu olumlu yaklaşımın pragmatik bir önlem ve oportünist bir manevra olmadığının gösterilmesi ve bir özeleştiriyile pekiştirilmesi gerekmektedir. Yani, Kürt ulusal hareketi, Türk-Kürt bağlaşmasından, Türk gericiliğiyle Kürt burjuvazisi ve toprak ağaları arasında kurulacak gerici bir bağlaşmayı DEĞİL, Türk işçi ve emekçileriyle Kürt işçi ve emekçileri arasındaki devrimci bir bağlaşmayı murad ettiğini açıklamalı ve politikalarını bu anlayışa göre yeniden düzenlemelidir. Aksi takdirde, KCK’nın 5 Haziran tarihli olumlu açıklamasında söylenenler, yeterince inandırıcı olmayacaktır.

6 Haziran 2013

